

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบันนี้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างมากมาย ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง อันเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่สังคมเราได้นำเข้ามาใช้เป็นรูปแบบปฏิบัติในชีวิตประจำวันมากเกินไป เกิดการแก่งแย่งแข่งขันท่ามกลาง และแสวงหาโอกาสเพื่อประโยชน์ส่วนตนในรูปแบบต่างๆ เพื่อความอยู่รอดความสบายและความปลอดภัยของชีวิต โดยเฉพาะสังคมเมืองที่เน้นการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางความเจริญในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การท่องเที่ยว ฯลฯ ซึ่งถือเป็นอิทธิพลของแนวคิดในการพัฒนาประเทศทางตะวันตก และแพร่ขยายมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าพัฒนา (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2533) การแพร่ระบาดของวัฒนธรรมตะวันตกสู่สังคมไทยจึงเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดความเจริญในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านวัตถุ ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารต่าง ๆ โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งกำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน

อย่างไรก็ดีแม้ว่าผลการพัฒนาดังกล่าว จะนำไปสู่ความทันสมัยทำให้ความเป็นอยู่สบายขึ้นก็ตาม แต่พฤติกรรมทางด้านศีลธรรม จริยธรรมในสังคมเริ่มเสื่อมลง ได้ส่งผลให้คนในสังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงระบบคิด ซึ่งทำให้คนได้มีค่านิยม และความเชื่อเปลี่ยนแปลงไปจากที่เป็นอยู่เดิม (กองสุศึกษา, 2541) ซึ่งเป็นระบบคิดที่คล้อยตามอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น ซึ่งได้แก่ ค่านิยมการบริโภค ค่านิยมในการแต่งกาย ค่านิยมในการใช้จ่าย ค่านิยมในการเที่ยวเตร่ ค่านิยมในเรื่องเพศ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามมามากมายในสังคมทั้งในครอบครัวและปัจเจกบุคคล โดยเห็นได้ว่าคนไทยปัจจุบันมีรูปแบบพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากเดิม เช่น ผู้ชายผู้หญิงมีอิสระที่จะแสดงออกถึงความสัมพันธ์ทางเพศที่อิสระและเปิดเผยมากขึ้น มีการคอร์ปชั่นในหน่วยงานใหญ่ เช่น ข้าราชการในแต่ละวัน จกชิงวิ่งราวทรัพย์สินกัน เป็นต้น ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) ยังระบุว่า สิ่งที่เป็นสาเหตุที่ทำให้สถาบันครอบครัวล่มสลายสืบเนื่องมาจากพ่อ แม่ ผู้ปกครองหมกมุ่นกับปัญหาเศรษฐกิจและค่าครองชีพของตน จนละเลยต่อการที่จะให้การสั่งสอนอบรม กล่อมเกล้าและปลูกฝังมโนธรรม จริยธรรมให้แก่เด็ก ปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นควบคู่กับการเจริญเติบโตของเด็ก คือ ความก้าวหน้า เห็นแก่ตัว ขาดเมตตาธรรม และพร้อมที่จะแย่งชิงเพื่อความอยู่รอดของตนเอง ขาดระเบียบวินัยไม่เคารพกฎกติกาของสังคม ทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมลงด้านศีลธรรมในปัจจุบัน

วัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตและอยู่ระหว่างความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม เป็นผลมาจากการเจริญเติบโตและพัฒนาการด้านต่าง ๆ และชอบทดลองหาประสบการณ์ใหม่ ๆ มีความอยากรู้อยากเห็น (เทอดศักดิ์ เดชคง, 2543) เด็กวัยนี้จึงมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวมากกว่าเด็กวัยอื่น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538) ประกอบกับสภาพแวดล้อมในสังคมไทยที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะในเมืองที่เป็นศูนย์กลางของความเจริญในด้านต่าง ๆ ที่สภาพแวดล้อมเต็มไปด้วยสิ่งยั่วยุต่าง ๆ เช่น การมีสถานบันเทิงตอนกลางคืน แหล่งอบายมุขต่าง ๆ เป็นจำนวนมากขึ้น ขาดการควบคุมที่ไม่มีประสิทธิภาพโดยปล่อยให้เด็กต่ำกว่าที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เข้าไปใช้บริการได้ตลอด จนทำให้เรื่องราวข่าวสารต่าง ๆ ได้แพร่กระจายไปสู่กลุ่มวัยรุ่นอย่างรวดเร็ว และยังพบว่าวัยรุ่นไทยเล่นอินเทอร์เน็ตมาถึงร้อยละ 51 และส่วนมากจะใช้ในการติดตามข้อมูลข่าวสาร การพูดคุยผ่านห้องสนทนา และรับส่งอี - เมล์ ตามลำดับ ส่วนการใช้แสดงหาความรู้มีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งและโอกาสที่จะผิดพลาดในการดำเนินชีวิตก็มากด้วย (อนงค์ ชีระพันธุ์, 2544) ประกอบกับวัยรุ่นมีพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ที่ผิดแปลกไปจากเดิมอันเป็นการผิดศีลธรรม เช่น มีพฤติกรรมชอบโกหก ชอบขโมยของ มีนิสัยชอบเกี้ยวจู้จี้ และใช้เงินฟุ่มเฟือย พูดโกหก ไม่ซื่อสัตย์ มีพฤติกรรมก้าวร้าว ทำร้ายตัวเองและผู้อื่น เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด ลักทรัพย์สินของคนอื่น มีเพศสัมพันธ์ไม่เหมาะสมทั้งสถานที่และวัย กระทำลามกอนาจาร ไม่มีความเมตตากรุณา ไม่ประกอบอาชีพสุจริต ไม่มีความตั้งใจในการทำงาน ไร้สำนึก ขาดสติวุฒิภาวะในอบายมุข ประพฤติผิดกฎหมาย เป็นต้น

จึงเป็นปัญหาที่น่าสนใจเพราะวัยรุ่นเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า เป็นขุมกำลังสำคัญของประเทศชาติ ในการที่พัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าในอนาคต (พระมหาเดชศักดิ์ อธิปญโญ, 2543) อีกทั้งวัยรุ่นเองก็เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาและบริหารประเทศเหมือนกัน แต่พฤติกรรมของวัยรุ่นเริ่มละทิ้งศีลธรรมและวัฒนธรรมมากขึ้น ความประพฤติและการแสดงออกของวัยรุ่นขัดต่อศีลธรรมและจริยธรรมอันดีงามของชาติตลอดไปถึงการประพฤติเสียหายและฝ่าฝืนระเบียบวินัยในโรงเรียน และยังมีผลการวิจัยล่าสุดพบว่า เด็กและเยาวชนไทยเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกโดยเฉลี่ยที่อายุ 16 - 17 ปี ซึ่งเป็นสถิติที่เร็วเป็นอันดับ 1 ของโลก ล้วนแต่มีพฤติกรรมเลียนแบบตามเนื้อหาทางเพศในสื่อที่ถูกกฎหมายทั้งนั้น (ไทยรัฐ, 2548) และทางรัฐยังไม่มีความมาตรการที่ควบคุมพฤติกรรมของวัยรุ่นที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ อันเป็นที่น่าสนใจอย่างมากของ พ่อ แม่ ครู อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมสั่งสอน ยังบ่งบอกถึงความไม่เอาใจใส่ของหน่วยงานหรือสถาบันหลักที่ทำหน้าที่ขัดเกลาพฤติกรรมของวัยรุ่น ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นในปัจจุบันอย่างมากได้แก่ ค่านิยมจากการรับวัฒนธรรมตะวันตกอย่างรวดเร็ว การขาดการอบรมตามกรอบประเพณีที่ดีงาม อิทธิพลของสื่อสารมวลชน เช่น โทรทัศน์ ๑ การขาดตัวอย่างที่ดีโดยเฉพาะพ่อแม่ต้นแบบ ปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวกระตุ้นให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปจนก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญของสังคม (ทวีศักดิ์ ไหม่ประยูร, 2546)

ซึ่งปัญหาที่กล่าวมานั้นล้วนแล้วเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรประพฤติปฏิบัติหรือยึดเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต แต่ในทางกลับกันพฤติกรรมที่ต้องประพฤติปฏิบัติทางด้านการส่งเสริมให้มีอุปนิสัยที่ดี มีความอ่อนโยน เป็นคนดีของครอบครัวและสังคม เป็นผู้เสียสละรู้จักในความเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ รู้จักอุทิศตนเพื่อสังคมตามโอกาสอันสมควร เป็นผู้รู้จักมัธยัสถ์ ไม่ฟุ้งเฟ้อไปกับสิ่งล่อใจที่ไม่สมควรก่อให้เกิดความล้นเปลืองทรัพย์สิน เป็นผู้ซื่อสัตย์ สุจริตในสิ่งที่สมควรที่ประพฤติแล้วอันส่งผลให้เกิดคุณงามความดีต่อตนเองและสังคม และความเป็นผู้รู้จักรับผิดชอบต่อการงานที่ตนเองได้รับมอบหมายในครอบครัวหรือแม้กระทั่งในโรงเรียนและชุมชน เป็นผู้ระมัดระวังในสิ่งที่เป็นต้นเหตุให้กระทำความผิดหรือไม่เหมาะสม เป็นผู้มีความรอบคอบ ใช้หลักเหตุผลในการแก้ไขปัญหา ไม่มัวเมาในอบายมุขที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อตนเองและผู้อื่น ถือเป็นจริยธรรมที่วัยรุ่นจะต้องให้ความสำคัญและประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เป็นคนดีในสังคม ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ ถวิล คุณเศรษฐ์ (2538) ได้ศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมของนักเรียน พบว่า พฤติกรรมทางจริยธรรมที่แสดงออกมากที่สุด คือ ความเสมอภาคหรือความยุติธรรม และแสดงออกน้อยที่สุด คือ ความเมตตา กรุณา และยังสอดคล้องกับ บุชบา หล่อเงิน (2537) ได้ศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดพบว่า พฤติกรรมทางสังคมที่นักเรียนแสดงออกมากที่สุด คือ ความซื่อสัตย์ และแสดงออกน้อยที่สุด คือ ความเมตตา ดังนั้นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความดีงาม ความสงบสุขร่วมกันในสังคม ครอบครัว และตัวผู้ปฏิบัติเอง จึงเป็นพฤติกรรมที่น่านำมาเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตประจำวันของวัยรุ่นเอง

จังหวัดขอนแก่นจัดเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ที่มีทั้งชุมชนเมืองและชุมชนชนบท มีเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารที่สบาย มีการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางของความเจริญในด้านต่าง ๆ เช่น ศูนย์รวมแหล่งการค้า การท่องเที่ยว สถานบันเทิง ศูนย์กลางการศึกษา และอื่น ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้มีนักเรียนจากจังหวัดใกล้เคียงและอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดขอนแก่นมุ่งหวังที่จะมาศึกษาต่อเป็นจำนวนมากขึ้น จึงเป็นการเปิดโอกาสให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่อิสระมากขึ้น แต่ปัญหาด้านศีลธรรมกับเสื่อมลงและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ดังนั้นจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะศึกษาพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมของวัยรุ่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดขอนแก่น เขต 1 ซึ่งครอบคลุมทั้งชุมชนเมืองและชุมชนชนบท และยิ่งในสภาพแวดล้อมปัจจุบันมีสิ่งยั่วยุสิ่งกระตุ้นให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมออกมามีมากมาย และจากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา ได้มองเห็นความสำคัญของพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมของวัยรุ่น หากทุกคนในสังคมตั้งอยู่ในหลักการประพฤติปฏิบัติตนเพื่อให้เป็นคนดีในสังคมด้วยหลักเบญจธรรม แล้วนำสังคมเข้าสู่ความเจริญทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การศึกษา และศิลปวัฒนธรรม และก่อให้เกิดความสงบสุข ไม่เกิดปัญหาหลากหลายตามมาได้ และจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมของวัยรุ่นในปัจจุบันรวมถึงศึกษาหาสาเหตุและปัจจัยที่มีผลทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรม ภายใต้บริบทความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อกำหนดเป็นแนวทางและส่งเสริมให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมให้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนตอบสนองแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9 ที่มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความก้าวหน้า มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และมีศีลธรรมอันดีงามยิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านจิตวิทยาของวัยรุ่น ในจังหวัดขอนแก่น
- 2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมของวัยรุ่น ในจังหวัดขอนแก่น
- 2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมของวัยรุ่น ในจังหวัดขอนแก่น
- 2.4 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมของวัยรุ่น ในจังหวัดขอนแก่น

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 3.1 เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมของวัยรุ่น ในจังหวัดขอนแก่น
- 3.2 ได้ทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านจิตวิทยาของวัยรุ่น ในจังหวัดขอนแก่น
- 3.3 ได้ทราบถึงพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมของวัยรุ่น ในจังหวัดขอนแก่น
- 3.4 ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมของวัยรุ่น ในจังหวัดขอนแก่น
- 3.5 ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมของวัยรุ่น ในจังหวัดขอนแก่น

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมของวัยรุ่น และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางด้านเบญจธรรมของวัยรุ่น ในจังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มเป้าหมายจะเป็นวัยรุ่นที่มี

อายุตั้งแต่ 13-19 ปี และศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดขอนแก่น เขต 1

5. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

5.1 พฤติกรรมทางด้านเบี่ยงเบน หมายถึง การแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดคุณงามความดีของวัยรุ่นในลักษณะต่าง ๆ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

5.1.1 เมตตากรุณา การแสดงความรักความสงสารปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข

5.1.2 สัมมาอาชีวะ การประกอบอาชีพโดยสุจริต อดออมในการใช้จ่าย

5.1.3 กามสังวร การระมัดระวัง ควบคุมตนเองในเรื่องเพศ

5.1.4 สัจจะ การประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาด้วยความซื่อสัตย์

5.1.5 สติ สัมปชัญญะ การแสดงออกด้วยความไม่ประมาท รู้จักตนเอง

5.2 วัยรุ่น หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดขอนแก่น

5.3 โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดขอนแก่น เขต 1 ที่มีการเปิดการเรียนการสอนตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6

5.4 สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมในครอบครัว ประกอบด้วยสมาชิกในครอบครัวมีความรักความห่วงใย มีการดูแลเอาใจใส่ต่อกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันของสมาชิกในครอบครัว

5.5 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง แบบแผนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็ก เพื่อที่จะพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ต่อไป และการอบรมเลี้ยงดูมีหลากหลายรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ แบบเผด็จการ และแบบปล่อยตามสบาย ซึ่งแต่ละรูปแบบล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กที่แตกต่างกันไป

5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อน หมายถึง ลักษณะการคบเพื่อน โดยมีความคิดทัศนคติตรงกัน มีรสนิยมและงานอดิเรกที่เหมือนกัน อยู่ในสถานศึกษาเดียวกัน มีการเรียนรู้ระเบียบสังคมจากเพื่อน และการเลียนแบบพฤติกรรมของกันและกัน

5.7 สื่อมวลชน หมายถึง สื่อกลางที่นำข่าวสาร สาร และเนื้อหาสาระทุกประเภทไปสู่มวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ละคร และหนังสือ เป็นต้น ที่คนในสังคมได้รับรู้แล้วนำมาเป็นแบบอย่างหรือเลียนแบบในการแสดงออกทางพฤติกรรมด้านต่าง ๆ

5.8 การได้รับอบรมคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง การได้รับอบรมในสิ่งที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติอันส่งผลให้เกิดคุณงามความดีจากพระสงฆ์ ครูพระสอนศีลธรรม ครู

5.9 ความรู้เรื่องข้อบัญญัติทางศาสนา หมายถึง การระลึกในสิ่งเฉพาะหรือทั่วไป อันเป็นกฎเกณฑ์และโครงสร้างที่ได้จากการศึกษา การรับรู้ หรือประสบการณ์ที่สะสมไว้เกี่ยวกับข้อบัญญัติทางศาสนาทางด้านหลักการประพจน์ให้เกิดคุณงามความดีต่อตนเองและสังคม ได้แก่ เบญจธรรม

5.10 เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมด้านใดด้านหนึ่งของวัยรุ่น เหตุผลที่กล่าวนี้จะแสดงให้เห็นเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังจากการกระทำต่าง ๆ ของวัยรุ่น

5.11 ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล การเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและการรู้จักการอดได้รอได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในอนาคตของวัยรุ่น